POST hæc anno Dominicæ incarnationis MLXIV. Embrico Epiſcopus Auguſtenſis, datis ab anteceſſore XVIII. ſuo quinquaginta talentis, eccleſiam beatæ Afræ à fundamentis deſtruxit, & inuentum eſt corpus eius in lapideo ſarcophago, de quadro miræ magnitudinis, & locatum eſt in eo, vbi adhuc veneratur, loco. Anno autem felicis memoriæ Coloniensis Archiepiſcopus, prælibatum antiſtitem ſupplex rogauerat, vt munus aliquod de cineribus tantæ martyris, ſibi dignaretur impertiri, felicem fore credens ſuam ciuitatem, ſi talibus ditaretur reliquijs. Cuius precibus annuit epiſcopus. Et veniens Auguſtam conuocat prælatos eccleſiarum, & fratres cœnobij ſanctæ Afræ, abſque illorum conſilio, & voluntate quidquam agere, inconſultum fore decernens. Igitur cum magno timore, aperto ſarcophago Chriſti martyris, Corpus eius integrum repertum eſt, & quodam candidiſſimo cæmento obductum. Auferens ergo ſolum articulum pollicis in pede, venerandus Pontifex, teſte clero, & populo, Coloniam cum ſumma direxit reuerentia. Nec mora, clauditur ſarcophagus, & in loco vbi nunc veneratur, vt prædiximus, decenter erigitur.

S. Anno Epiſcopus Coloniensis, articulũ pollicis in pede S. Afræ Coloniam defert.

EVOLVTIS poſt hæc aliquot, annorum curriculis, Henricus Imp. eccleſiam Spiræ conſtruxit, quam in ho- XIX. nore beatæ Afræ dedicari fecit. Agebat ergo apud Auguſtanum epiſcopum Hermannum multis precibus, vt aliquid reliquiarum ſanctæ Afræ illo mitteretur. Pro qua re, licet epiſcopus pauore nimio angeretur, tamen Abbatem cœnobij ſanctæ Afræ, & clerum conuocauit, Rogans vt quid agendum eſſet decernerent. Qui dixerunt, Imperatoriæ quidem maieſtati non cõtradicendum; Sed priuſquam ſibi magna portio corporis beatæ Afræ tollatur, mortem ſe velle ſubire in commune profitentur. Ventum eſt denique ad ſepulchrum martyris: Et milites quidem ciuitatis fores eccleſiæ armati cuſtodiunt, & in eccleſia circumquaq; conſiſtentes, diligenter attendunt, ne magna pars corporis tantæ martyris, ab epiſcopo, vel à ſacerdotibus auferatur. Audiens autem epiſcopus à ſenioribus cœnobij, iampridem vnum articulum pollicis in pede ab anteceſſore ſuo ſublatum, decernit alterum articulum in eadem pedis parte auferendum. Modicum itaque reuoluto lapide, quo ſarcophagus clauditur, alter articulus pollicis in pede aufertur, & extemplo lapis reponitur, ferreisque ligaminibus compaginatur. Aſcendens itaq; epiſcopus eminentiorem locum, vniuerſis oſtendit particulam, ſublatam de corpore Chriſti martyris. Et ita omnes æquo animo redierunt ad propria. Cuius pars maior tranſmiſſa eſt Spiram Imperatori, altera remanſit ibi.

Henricus IV. Imp. alterum articulum pollicis in pede S. Afræ Spiram transfert.

A die autem inuentionis corporis beatæ Afræ, quæ eſt VI. Cal. Aug. duabus tantum vicibus reſeratus eſt ſar- XX. cophagus: Et nihil amplius inde eſt ſublatum, niſi quantum hic commemorauimus. Quod noſtræ memoriæ tradiderunt ſeniores huius cœnobij, qui & rei geſtæ interfuerunt.

IPSO quoque tempore in prædicta eccleſiæ ſtructura, Prid. Id. Aug. inuenta ſunt ſanctarum Dignæ, Euno- XXI. miæ, & Eutropiæ corpora. Lapis autem ſuperpoſitus tumulo ſanctæ Eunomiæ, dum forte à latomis cæderetur, miri odoris fragrantiam emiſit. Corpuſculum vero ſanctæ Eutropiæ in ſarcophago plumbeo eſt repertum. Cuius pars maxima data eſt ad monaſterium ſancti Stephani protomartyris, quod beatus Vdalricus non longè à ciuitate conſtruxit. Altera verò pars cum reliquijs ſancti Pauli Apoſtoli, in altari ſacelli eiuſdem Apoſtoli, à nobilibus comitibus illic ſepultis conſtructi, & multis villarum reditibus dotati, in dedicatione ipſius eſt recondita. Corpora autem ſanctarum Dignæ & Eunomiæ, in ſingulis locellis de ligno factis, pro tempore ſunt locata.

Inuentio SS Dignæ, Eunomiæ & Eutropiæ

S. Stephan. monaſt. de indę in vrbe receptum Prolato pomærio.

POST hæc, euolutis pluſquam ſexaginta annis, temporibus epiſcopi Embriconis, his omnibus, per incuriam XXII. tunc viuentium, pene in obliuionem verſis, dum huic loco in regimine præeſſet piæ memoriæ Vdalſcalcus abbas, ipſa martyre Chriſti Digna volente, & dignante manifeſtari, inuenta eſt V. Id. Iulij in arca lignea, quæ adhuc ſuperpoſita eſt tumbæ ſancti Dionyſij, in purpura peroptima, & rara, quæ poſtmodum limbo circumpoſito, ſuper poſtes eccleſiæ ad introitum in feſtis ſuſpenditur. Inuenta eſt autem ſine alicuius ſcripturæ iudicio. Vnde dum nimia triſtitia abbas, conuentuſque percelleretur, conuerſus quidam nomine Gerungus bonæ conuerſationis & famæ, diligenter in ipſa arca perſcrutans rimas & iuncturas, repperit tandem inter parietem arcæ, & pannum qui interius extentus fuit, laminam plumbeam, in qua inſculptum erat:

Altera inuentio S Dignæ.

CORPVS SANCTÆ DIGNÆ MARTYRIS.

QVAM cum magno gaudio detulit ad dominum Abbatem Vdalſcalcum. Quam ille deoſculans, & cum magna fide molatibus ſuis appones, liberatus eſt à dolore dentium, quo multo tempore laborauit. Poſt hæc, præparato ſarcophago lapideo, eam retro principale altare cum magno honore, & deuotione relocauit Et cum ea multas alias & pretioſas ſanctorum reliquias recondidit. Et principale altare arcubus illis & tabulis de auratis, vt adhuc cernitur, decorauit.

AN. 620. *GESTA QVAEDAM S. OSVVALDI REGIS ANGLORVM, AVTHORE VENERABILI BEDA PRESBYTERO LIB. III. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ gentis Anglorum.*

AVG. 5. Ex cap. I.

INTERFECTO in pugna Eduino, ſuſcepit pro illo regnum Deirorum (de qua prouincia ille generis I. proſapiam & primordia regni habuerat) filius patrui eius Elfrici, vocabulo Oſrichus, qui ad prædicationem Paulini, fidei erat ſacramentis imbutus. Porrò regnum Berniciorum (Nam in has duas prouincias gens Nord Humbrorum antiquitùs diuiſa erat) ſuſcepit filius Edelfridi, qui de illa prouincia generis & regni originem duxerat, nomine Eanfridus. Siquidem tempore toto, quo regnauit Eduinus, filij præfati regis Edelfridi, qui ante eum regnauerat, cum magna nobilium iuuentute apud Scotos ſiue Pictos exulabant: ibique ad doctrinam Scotorum catechizati, & baptiſmatis gratia ſunt recreati. Qui vt mortuo Rege inimico, in patriam ſunt redire permiſſi, accepit primus eorum, quem diximus, Oſrichus regnum Deirorum: ſecundus verò Eanfridus regnum Berniciorum: qui vterque Rex, vt terreni regni inſulas ſortitus eſt, ità ſacramenta regni cæleſtis, quibus initiatus erat, anathematizando perdidit, ac ſe priſcis idololatriæ ſordibus polluendum perdendumque reſtituit. Nec mora: vtrunque Rex Britonum Cedualla impia manu, ſed iuſta vltione, peremit. Et primò quidem proxima æſtate Oſrichum, dum ſe in oppidi municipio temerariè obſediſſet, erumpens ſubitò cum ſuis omnibus, imparatum cum toto exercitu deleuit. Deindè cùm anno integro prouincias Nord Humbrorum, non vt Rex victor poſſideret, ſed quaſi tyrannus ſæuiens diſperderet, ac Tragica cæde dilaceraret, Eanfridum inconſultè ad ſe cum duodecim electis militibus poſtulandæ pacis gratia venientem, ſimili ſorte damnauit. Infauſtus ille annus & omnibus bonis exoſus vſque hodiè permanet, tam propter apoſtaſiam Regum Anglorum, qui fidei ſacramentis ſe exuërant, quàm propter veſanam Britonici Regis tyrannidem. Vndè cunctis placuit Regum tempora computantibus, vt ablata de medio Regum perfidorum memoria, idem annus, ſequentis Regis, id eſt, Oſwaldi viti Deo dilecti, regno aſſignaretur. Quo poſt occaſionem fratris Eanfridi ſuperueniente cum paruo exercitu, ſed fide Chriſti munito, infandus Britonum dux cum immenſis illis copijs, quibus nihil reſiſtere poſſe iactabat, interemptus eſt in loco, qui lingua Anglorum Deniſes burna, id eſt, riuus Deniſi vocatur.

Nota pœnã regum apoſtatarum.

An. 634.

OSWAL-

II. OSTENDITVR autem vsque hodiè, & in magna veneratione habetur locus ille, vbi venturus ad hanc pugnam Oswaldus, signum sanctæ Crucis erexit, ac flexis genibus Deum deprecatus est, vt in tanta rerum necessitate suis cultoribus cœlesti succurreret auxilio. Deniquè fertur, quia facta citato opere Cruce, ac fouea præparata, in qua statui deberet, ipse fide feruens hanc arripuerit, ac foueæ imposuerit, atque vtraque manu erectam tenuerit, donèc aggesto à militibus puluere, terræ figeretur: & hoc facto, elata in altum voce, cuncto exercitui proclamauerit: Flectamus omnes genua, & Deum omnipotẽtem viuum ac verum in communi deprecemur, vti nos ab hoste superbo & feroce sua miseratione defendat, scit enim ipse, quia iusta pro salute gentis nostræ bella suscepimus. Fecerunt omnes, vt iusserat. Et sic, incipiente diluculo, in hostem progressi, iuxta meritum suæ fidei victoria potiti sunt. In cuius loco orationis, innumeræ virtutes sanitatum noscuntur esse patratæ, ad indicium videlicet ac memoriam fidei Regis. Nam & vsq; hodiè multi de ipso ligno sacrosanctæ Crucis assulas excidere solent: quas cum in aquas miserint, eisq; languentes homines ac pecudes potauerint, siue aspersérint, mox sanitati restituuntur. Vocatur locus ille lingua Anglorum Heofonfeld, quod dici potest Latinè, cœlestis campus: quod certo vtiquè præsagio futurorum antiquitùs nomen accepit: significans nimirùm quòd cœleste ibidẽm erigendum trophæum, cœlestis inchoanda victoria, cœlestia vsque hodiè forent miracula celebranda.

Ex cap 2. Signum S. Crucis erigit Oswaldus rex.

Nota hæc de miraculis Crucis.

III. EST autem locus ille iuxta murum illum ad Aquilonem, quo Romani quondàm ob arcendos Barbarorum impetus, totam à mari vsque ad mare præcinxêre Britanniam, vt suprà docuimus. In quo videlicet loco consuetudinem multo iam tempore fecerunt fratres Hagustalensis ecclesiæ, quæ non longè abest, aduenientes omni anno pridiè, quàm posteà idem Rex Oswaldus occisus est, vigilias pro salute animæ eius facere, plurimaque psalmorum laude celebrata, victimam pro eo manè sacræ oblationis offerrè. Qui etiam crescente bona consuetudine, nupèr ibidèm ecclesia constructa atque dedicata, sacratiorem & cunctis honorabiliorem locum omnibus fecêre. Nec immeritò: quia nullum, vt comperimus, fidei Christianæ signum, nulla ecclesia, nullum altare in tota Berniciorum gente erectum est, priusquàm hoc sacræ Crucis vexillum nouus militiæ eductor, dictante fidei deuotione, contra hostem immanissimum pugnaturus, statueret. Nec ab re est vnum è pluribus, quæ ad hanc Crucem patrata sunt, virtutis miraculum narrare. Qui dam è fratribus eiusdem Hagustaldensis ecclesiæ, nomine Bothelmus, qui nunc vsque superest, ante paucos annos, dum incautus fortè noctù in glacie incederet, repentè corruens, brachium contriuit, ac grauissima fracturæ ipsius cœpit molestia fatigari, ità vt nec ad os quidem adducere ipsum brachium vllatenùs, dolore arcente, valeret. Qui cùm die quadam manè audiret, vnum de fratribus ad locum sanctæ Crucis ascendere disposuisse, rogauit vt aliquam sibi partem de illo ligno venerabili rediens afferret: credere se dicens, quia per hoc, donante Domino salutem posset consequi. Fecit ille vt rogatus est, & reuersus ad vesperam, sedentibus iam ad mensam fratribus, obtulit ei aliquid de veteri musco, quo superficies ligni erat obsita. Qui cùm sedens ad mensam non haberet ad manum, vbi oblatum sibi munus reponeret, misit hoc in sinum suum. Et dum iret cubitum, oblitus hocalicubi deponere, permisit suo in sinu permanere. At medio noctis tempore cùm euigilaret, sensit nescio quid frigidi suo lateri adiacere. Admotaque manu requirendo quid esset, ità sanum brachium manumque reperit, ac si nil vnquàm tanti languoris habuisset.

Preces & eleemosynæ pro defunctis.

Sanatur brachium Bothelmi virtute S. Crucis.

IV. IDEM ergò Oswaldus mox vbi regnum suscepit, desiderans totam, cui præesse cœpit, gentem fidei Christianæ gratiâ imbui, cuius experimenta permaxima in expugnandis barbaris iam ceperat, misit ad meiores natu Scotorum, inter quos exùlans ipse baptismatis sacramenta cum his, qui secum erant militibus, consequutus erat, petens vt sibi mitteretur Antistes, cuius doctrina ac ministerio gens, quam regebat, Anglorum Dominicæ fidei & dona disceret, & susciperet sacramenta. Neque aliquanto tardiùs, quod petebat, impetrauit. Accepit namque pontificem Aidanum, summæ mansuetudinis & pietatis ac moderaminis virum, habentemque zelum Dei, quamuis non plenè secundùm scientiam. Namque diem Paschæ Dominicum, more suæ gentis, cuius sæpius mentionem fecimus, à quartadecima Luna vsque ad vigesimam obseruare solebat. Hoc etenim ordine septentrionalis Scotorum prouincia, & omnis natio Pictorum, illo adhuc tempore Paschæ Dominicam celebrabat, æstimans se in hac obseruantia sancti ac laude digni patris Anatolij scripta sequutam. Quod quidem an verum sit, peritus quisque facilimè cognoscit. Porrò gentes Scotorum, quæ in australibus Hyberniæ insulæ partibus morabantur, iamdudùm ad admonitionem Apostolicæ sedis Antistitis, Pascha Canonico ritu obseruare didicerunt. Venienti igitur ad se Episcopo, Rex locum sedis Episcopalis in insula Lindisfarnensi, vbi ipse degebat, tribuit. Qui videlicet locus accedente ac recedente reumate, bis quotidiè instàr insulæ maris circunluitur vndis: bis renudato litore, contiguus terræ redditur. Atque eius admonitionibus humiliter ac libenter in omnibus ausultans, Ecclesiam Christi in regno suo multùm diligenter ædificare ac dilatare curauit. Vbi pulcherrimo sæpè spectaculo contigit, vt euangelizante antistite, qui Anglorum linguam perfectè non nouerat, ipse Rex suis ducibus administris interpres verbi existeret cœlestis: quia nimirùm tam longo exilij sui tempore linguam Scotorum iam plenè didicerat. Exindè cœpere plures per dies illos de Scotorum regione venire in Britanniam, atque illis Anglorum prouincijs, in quibus regnauit Oswaldus, magna deuotione verbum fidei prædicare, & credentibus gratiam Baptismi, quicunque sacerdotali erant gradu prediti, ministrare. Construebantur ergò ecclesiæ per loca: confluebant ad audiendum verbum Dei populi gaudentes: donabantur munere regio possessiones & territoria, ad instituenda monasteria: imbuebantur præceptoribus Scotis paruuli Anglorum vnà cum maioribus, studijs & obseruatione disciplinæ regularis. Nam monachi erant maximè, qui ad prædicandum venerant: monachus & ipse Episcopus Aidanus, vtpotè de insula, quæ vocatur Hy. destinatus, cuius monasterium in cunctis penè Septentrionalium Scotorum & omnium Pictorum monasterijs non paruo tempore arcem tenebat, regendisque eorum populis præerat: quæ videlicet insula ad ius quidem Britanniæ pertinet, non magno ab ea freto discreta, sed donatione Pictorum, qui illas Britanniæ plagas incolunt, iamdudùm monachis Scotorum tradita, eò quòd illis prædicantibus fidem Christi perciperunt.

Ex cap 3.

Abusus in obseruatione festiuitatis Paschæ apud Scotos.

In Anglia conduntur ecclesiæ & monasteria.

V. SIQVIDEM anno incarnationis Dominicæ quingentesimo sexagesimoquinto, quo tempore gubernaculum Romani Imperij post Iustinianum Iustinus minor accepit, venit de Hybernia presbyter & Abbas, habitu & vita monachi insignis, nomine * Columba, Britanniam, prædicaturus verbum Dei prouincijs septentrionalium Pictorum, hoc est, eis, qui a duis atque horrentibus montium iugis, ab Australibus eorum sunt regionibus sequestrati. Namque ipsi Australes Picti, qui intrà eosdem montes habent sedes, multo antè tempore, vt perhibent, relicto errore idololatriæ, fidem veritatis acceperunt, prædicante eis verbum Nyma Episcopo reuerendissimo, & sanctissimo viro de natione Britonum: qui erat Romæ regulariter fidem & mysteria veritatis edoctus: cuius sedem Episcopatûs, sancti Martini Episcopi nomine & ecclesia ingnem, vbi ipse etiam corpore vnà cum pluribus sanctis requiescit, iam nunc Anglorum gens obtinet: qui locus ad prouinciam Berniciorum pertinens, vulgò vocatur Ad candidam casam, eò quòd ibi ecclesiam de lapide, insolito Britonibus more, fecerit. Venit autem Britanniam Columba, regnante Pictis Bridio filio Meilochon, Rege potentissimo, nono anno regni eius, gentemque illam verbo & exemplo ad fidem Christi conuertit. Vndè & præfatam insulam ab eis in possessionem monasterij faciendi accepit. Neque enim magna est, sed quasi milliarium quinque iuxta æstimationem Anglorum: quam successores eius

Ex cap 4.

* *Columbanus.*

Columbanus multos ad fidem Christi cõuertit.

vsque hodiè tenent: vbi & ipse sepultus est, cùm esset annorum septuaginta sex, post annos circiter triginta & duos, ex quo ipse Britanniam, prædicaturus, adijt. Fecerat autem priusquàm in Britanniam veniret, monasterium nobile in Hybernia, quòd à copia roborum de Armach lingua Scotorum, hoc est, campus roborum cognominatur. Ex quo vtroque monasterio plurima exindè monasteria per discipulos eius, & in Britannia, & in Hybernia propagata sunt. In quibus omnibus idem monasterium Insulanum, in quo ipse requiescit corpore, principatum tenet. Habere autem solet ipsa insula rectorem semper Abbatem presbyterum, cuius ditioni & omnis prouincia, & ipsi etiam Episcopi, ordine inusitato debeant esse subiecti, iuxta exemplum primi doctoris illius, qui non Episcopus, sed presbyter extitit & monachus. De cuius vita & verbis nonnulla à discipulis eius feruntur scripta haberi. Verùm qualiscũque fuerit ipse, nos hoc de illo certum tenemus, quòd reliquit successores magna continentia, ac diuino amore regularique institutione insignes: in tempore quidem summæ festiuitatis dubios circulos sequentes, vtpotè quibus longè vltra orbem positis, nemo synodalia Paschalis obseruantiæ decreta porrexerat: tantùm ea, quæ in propheticis, euangelicis & Apostolicis literis discere poterant, pietatis & castitatis opera diligenter obseruantes. Permansit autem huiusmodi obseruantia Paschalis apud eos tempore non pauco, hoc est, vsque ad annum Dominicæ incarnationis septingentesimum decimumsextum, per annos centum quinquaginta. At nunc veniente ad eos reuerendissimo & sanctissimo patre & sacerdote Egbertho, de natione Anglorum, qui in Hybernia diutiùs exulauerat pro Christo, eratq; doctissimus in scripturis, & longæua vitæ perfectione eximius, correcti sunt per eum, & ad verum canonicumque Paschæ diem translati. Qui tamen & anteà non semper in quartadecima cum Iudæis, vt quidam rebantur, sed in die quidem Dominica, alia tamen, quàm decebat, hebdomada, celebrabant. Sciebant enim, vt Christiani, resurrectionem Dominicam, quæ prima sabbathi facta est, prima sabbati semper esse celebrandam: sed vt barbari & rustici, quandò eadem prima sabbati, quæ nunc Dominica dies cognominatur, veniret, minimè didicerant. Verùm quia gratia charitatis feruere non amiserant, huius quoquè notitiam rei ad perfectum percipere meruerunt, iuxta promissum Apostoli, dicentis: Et si quid aliter sapitis, & hoc quoquè vobis Deus reuelauit.

Permulta monasteria conduntur in Britãnia & Hybernia.

Egbertus Episcopus corrigit errorem Paschæ.

Phil. 3.

Ex cap 5.

Ab hac ergò insula ab horum collegio monachorum, ad prouinciam Anglorum instituendam in Christo, VI. missus est Aidanus, accepto gradu Episcopatûs: quo tempore eidem monasterio Segenius Abbas & presbyter præfuit. Vndè inter alia viuendi documenta, saluberrimum abstinentiæ vel continẽtiæ clericis reliquit exemplum. Cuius doctrinam id maximè commendabat omnibus, quòd non aliter, quàm viuebat cum suis, ipse docebat. Nihil enim huius mundi quærere, nil amare curabat. Cuncta quæ sibi à Regibus vel diuitibus sæculi donabantur, mox pauperibus qui occurrerent, erogare gaudebat. Discurrere per cuncta & vrbana & rustica loca, non equorum dorso, sed pedum incessu vectus, nisi si maior fortè necessitas compulisset, solebat: quatenùs vbicunquè aliquos vel diuites vel pauperes incedens adspexisset, confestim ad hos diuertens, vel ad fidei suscipiendæ sacramentum, si infideles essent, inuitaret: vel si fideles, in ipsa eos fide confortaret, atq; ad eleemosynas bonorumque operum exequutionem & verbis excitaret & factis. Intantùm autem vita illius à nostri temporis segnitia distabat, vt omnes, qui cum eo incedebant, siue attonsi, siue laici, meditari deberent, id est, aut legendis scripturis, aut psalmis discendis operam dare. Hoc erat quotidianum opus illius, & omnium qui cum eo erant fratrum, vbicunquè locorum deuenissent. Et si fortè euenisset, (quod tamen raro euénit) vt ad Regis conuiuium vocaretur, intrabat cum vnò clerico aut duobus, & vbi paululùm reficiebatur, accelerabat ocyus ad legendum cum suis, siue ad orandum, egredi. Cuius exemplis informati tempore illo religiosi quique viri ac fœminæ, consuetudinem fecerunt per totum annum, excepta remissione quinquagesimæ Pachalis, quarta & sexta sabbati ieiunium ad nonam, vsque horam protelare. Nunquàm diuitibus honoris, siue timoris gratia, si quæ deliquissent, reticebat, sed aspera illos inuectione corrigebat. Nullam potentibus sæculi pecuniam, excepta solummodò esca, si quos hospitio suscepisset, vnquàm dare solebat. Sed ea potiùs, quæ sibi à diuitibus donaria pecuniarum largiebantur, vel in vsus pauperum, vt diximus, dispergebat, vel ad redemptionem eorum, qui iniustè fuerant venditi, dispensabat. Deniquè multos, quos precio dato redemerat, redemptos, postmodùm suos discipulos fecit atque ad sacerdotalem vsque gradum erudiendo atque instituendo prouexit. Fertur autem, quia cùm de prouincia Scotorum rex Oswaldus postulàsset Antistitem, qui sibi suæque genti verbum fidei ministraret, missus fuerit primò alius austerioris animi vir. Qui cùm aliquandiù genti Anglorum prædicans, nil proficeret, nec libenter audiretur à populo, rediẽrit in patriam, atque in conuentu seniorum retulerit, quia nihil prodesse docendo genti, ad quã missus erat, potuisset, cô quòd essent homines indomabiles, & duræ ac barbaræ mentis. At illi, vt perhibent, tractatum magnum in concilio, quid esset agendum, habere cœperunt, desiderantes quidem genti, quam petebant, salutem esse, sed non recepto, quem miserant, prædicatore dolentes. Tunc ait Aidanus (nam & ipse concilio intererat) ad eum, de quo agebatur, sacerdotem: Videtur mihi, frater, quòd durior iusto indoctis auditoribus fuisti, & non eis, iuxta Apostolicam disciplinam, primò lac doctrinæ mollioris porrexisti, donèc paulatim enutriti verbo Dei, ad capienda perfectiora, & ad facienda Dei sublimiora præcepta sufficerent. Quo audito, omnium qui considebant, ad ipsum ora & oculi conuersi, diligenter quid diceret, discutiebant, & ipsum esse dignum Episcopatu, ipsum ad erudiendos incredulos & indoctos mitti debere decernunt, qui gratia discretionis, quæ virtutum mater est, ante omnia probatur imbutus. Sicque illum ordinantes, ad prædicandum miserunt. Qui vbi tempus accepit, sicut priùs moderamine discretionis, ità postmodùm & cæteris virtutibus ornatus apparuit.

Optimi doctoris exemplum.

Multos seruos & mancipia, precio redimit & ad sacerdotium prouehit.

1. Cor. 1.

Discretio, mater virtutum:

Ex cap 6.

Hvius igitur reuerendissimi Antistitis doctrina Rex Oswaldus cum ea, cui præerat, gente Anglorum instituitus, non solùm incognita progenitoribus suis regna cœlorum sperare didicit, sed & regna terrarum, plusquàm vlli maiorum suorum, ab eodem vno omnipotenti Deo, qui fecit cœlum & terram, consequutus est. Deniq; omnes nationes & prouincias Britanniæ, quæ in quatuor linguas, id est, Britonum, Pictorum, Scotorum & Anglorum diuisæ sunt, in ditione accepit. Quo regni culmine sublimatus, nihilominùs, quod mirum dictu est, pauperibus & peregrinis super humilis, benignus & largus fuit. Deniquè fertur, quòd tempore quodam, cùm die sancto Paschæ cum præfato Episcopo consedisset ad prandium, positusque esset in mensa coram eo discus argenteus, regalibus epulis refertus, iamque essent manus ad panem benedicendum missuri, intrauit subitò minister ipsius, cui suscipiendorum inopum erat cura delegata, & indicauit Regi, quia multitudo pauperum vndecunquè adueniens maxima, per plateas sederet, postulans aliquid eleemosynæ à Rege. Qui mox dapes sibimet appositas, deferri pauperibus iussit: sed & discum confringi, atque eisdem minutatim diuidi præcepit. Quo viso, pontifex, qui assidebat, delectatus tali facto pietatis, apprehendit dexteram eius, & ait: Nunquàm inueterascat hæc manus. Quod & ità iuxta votum benedictionis eius prouénit. Nam cùm interfecto illo in pugna, manus cum brachio à cætero esset corpore resecta, contigit, vt hactenùs incorrupta perduret. Deniquè in vrbe regia, quæ à Regina quondàm vocabulo Bebba cognominatur, loculo inclusa argenteo, in ecclesia sancti Petri seruatur, ac digno à cunctis honore veneratur. Huius industria Regis Deirorum & Berniciorum prouinciæ, quæ eatenùs ab inuicèm discordabant, in vnam sunt pacem & velut vnum compaginatæ in populum. Erat autem nepos Eduini Regis ex sorore Acha: dignumq; fuit, vt tantus præcessor talem haberet de sua consanguinitate & religionis hæredem, & regni.

Magna potentia Oswaldi pij Regis, & magna humilitas.

Benedictio mensæ

Insignis benignitas in pauperes.

Dextera manus S. Oswaldi manet incorrupta.

Eo

VIII. Eo tempore gens Occidentalium Saxonum, qui antiquitùs Geuissi vocabantur, regnante Gynigilso, fidem Christi suscepit, prædicante illis verbum Birino Episcopo, qui cum consilio Papæ Honorij venerat in Britanniam, promittens quidem se, illo præsente, in intimis vltrà * Anglos partibus, quò nullus doctor præcessisset, sanctæ fidei semina esse sparsurum. Vndè & iussu eiusdem pontificis per Asterium Genuensem Episcopum in episcopatûs consecratus est gradum. Sed in Britanniam perueniens, ac primùm Geuissorum gentem ingrediens, cùm omnes ibidèm paganissimos inueniret, vtilius esse ratus est ibi potiùs verbum Dei prædicare, quàm vltrà progrediendo, eos quibus prædicare deberet, inquirere. Itaque euangelizante illo in præfata prouincia, cùm Rex ipse catechizatus, fonte Baptismi cum sua gente abluereturr, contigit tunc temporis sanctissimum ac victoriosissimum Regem Nord-Humbrorum Oswaldum affuisse, eumque de Lauacro exeuntem suscepisse. Sicque pulcherrimo prorsùs & Deo digno consortio, cuius erat filiam accepturus in coniugem, ipsum priùs secunda generatione Deo dedicatum, sibi accepit in filium. Donauerunt ergò Reges ambo eidem Episcopo ciuitatem, quæ vocatur Dorcinca, ad faciendam inibi sedem episcopalem: vbi factis dedicatisque ecclesijs, multisque ad Dominum pro eius labore populis aduocatis, § migrauit ad Dominum. Sepultus est in eadem ciuitate, & post annos multos Hedde episcopatum agente, translatus indè in Ventam ciuitatem, atque in ecclesia beatorum apostolorum Petri & Pauli positus est.

Ex cap 7. Birinus Episcopus. * Anglorũ. Asterius Genuensis Episcopus. § Birinus Episcopus migrat ad Dominum.

IX. Defvncto autem & Rege, successit in regnum filius eius Cenwalch, qui & fidem & sacramenta regni cœlestis suscipere renuit, & non multò pòst etiam regni terrestris potentiam perdidit. Repudiata enim sorore Pendam Regis Merciorum, quam duxerat, aliam accepit vxorem: ideoque bello petitus, ac regno priuatus ab illo, secessit ad Regem Orientalium Anglorum, cui nomen erat Anna: apud quem triennio exulans, fidem cognouit ac suscepit veritatis. Nam & ipse, apud quem exulabat, Rex erat vir bonus, & bona ac sancta sobole felix, vt in sequentibus docebimus.

X. Cvm verò restitutus esset in regnum Cenwalch, venit in prouinciam de Hybernia pontifex quidam, nomine Agilbertus, natione quidem Gallus, sed tamen legendarum gratia scripturarum in Hybernia non paruo tempore demoratus: coniunxitque se Regi, spontè ministerium prædicandi assumens. Cuius eruditionem atque industriam videns Rex, rogauit eum, accepta ibi sede Episcopali, suæ gentis manere pontificem. Qui precibus eius annuens, multis annis eidem genti sacerdotali iure præfuit. Tandèm Rex, qui Saxonum linguam tantùm nouerat, pertæsus barbaræ loquelæ, subinde reduxit in prouinciam alium suæ linguæ Episcopum, vocabulo Vuini, & ipsum in Gallia ordinatum: diuidensque in duas parochias prouincias, huic in ciuitate Venta, quæ à gente Saxona Vintancestir appellatur, sedem episcopalem tribuit. Vndè offensus grauiter Agilbertus, quòd hoc, ipso inconsulto, ageret Rex, redijt in Galliam: & accepto episcopatu Parisiacæ ciuitatis, ibidem senex & plenus dierum obijt.

Agilbertus Episcopus Parisiensis.

XI. Non multis autem annis, post abscessum eius à Britannia, transactis, pulsus est Vuini ab eodem Rege ab Episcopatu, qui secedens ad Regem Merciorum, vocabulo Vulfheri, emit precio ab eo sedem Londoniæ ciuitatis, eiusque Episcopus vsque ad vitæ suæ terminum mansit. Sicque prouincia Occidentalium Saxonum tempore non pauco absque Præsule fuit. Quo etiam tempore Rex præfatus ipsius gentis grauissimis regni sui damnis sæpissimè ab hostibus afflictus, tandèm ad memoriam reduxit, quòd eum, quem pridiè perfidia regno depulerit, fides agnita Christi in regnum reuocauerit. Intellexitque quòd etiam tunc destituta pontifice prouincia, rectè pariter diuino fuerit destituta præsidio.

XII. Misit ergò legatarios in Galliam ad Agilbertum, submissa illum satisfactione deprecans, ad episcopatum suæ gentis redire. At ille se excusans, & venire non posse contestans, quia episcopatu propriæ ciuitatis ac parochiæ teneretur adstrictus: nè tamen obnixè petenti nil ferret auxilij, misit pro se illò presbyterum Eleutherium nepotem suum, qui ei, si vellet, ordinaretur Episcopus, dicens, quòd ipse eum dignum esse episcopatu iudicaret, Quo honorificè à populo & à Rege suscepto, rogauerunt Theodorum, tunc Archiepiscopum Dorouernensis ecclesiæ, ipsum sibi Antistitem consecrari. Qui consecratus, in ipsa ciuitate multis annis episcopatum Geuissorum ex synodica sanctione solus sedulo moderamine gessit.

Eleutherius consecratur Geuissorũ Episcopus.

XIII. Regnavit autem Oswaldus Rex Christianissimus Nord-Humbrorum nouẽ annis, annumerato illo anno, quem & feralis impietas Regis Britonum, & apostasia demens Regum Anglorum, detestabilem fecerat. Siquidem, vt suprà docuimus, vno animo, omniumque consensu firmatum est, vt nomen & memoria apostatarum de catalogo Regum Christianorum prorsùs aboleri deberet, neque aliquis regno eorum annus adnotari. Quo completo annorum curriculo, occisus est, commisso graui prælio, ab eadem gente pagana, paganoque Rege Merciorum, à quo & prædecessor eius Eduinus peremptus fuerat, in loco, qui lingua Anglorum nuncupatur Maserfelth, anno ætatis suæ trigesimo octauo, die quinto mensis Augusti. Cuius quanta fides in Deum, quæ deuotio mentis fuerit, etiam post mortem virtutum miraculis claruit. Namque in loco, vbi pro patria dimicans, à paganis interfectus est, vsque hodiè sanitates infirmorum & hominum, & pecorum celebrari non desinunt. Vndè contigit, vt puluerem ipsum, vbi corpus eius in terram corruit, multi auferentes, & in aquam mittentes, suis per hoc infirmis multum commodi afferrent. Qui videlicet mos adeò increbuit, vt paulatim ablata exindè terra fossam ad mensuram staturæ virilis altam reddiderit. Nec mirandum, in loco mortis illius infirmos sanari, qui semper, dum viueret, infirmis & pauperibus consulere, & eleemosynas dare, opemque ferre non cessabat. Et multa quidem in loco illo, vel de puluere loci illius facta virtutum miracula narrant: sed nos duo tantùm, quæ à maioribus audiuimus, referre satis duximus.

Ex cap 9. Cæditur S. Oswaldus Rex A 642. Miracula post obitũ eius.

XIV. Non multo post interfectionem eius exacto tempore, contigit vt quidam equo sedens, iter iuxta locum ageret illum. Cuius equus subitò lassescere, consistere, caput in terram declinare, spumas ex ore dimittere, & augescente dolore nimio, in terram cœpit ruere. Desiliuit eques, & stramine substrato, cœpit expectare horam, qua aut melioratum reciperet iumentum, aut relinqueret mortuum. At ipsum diù grauì dolore vexatum, cùm diuersas in partes se torqueret, repentè volutando deuénit in illud loci, vbi Rex memorabilis occubuit. Nec mora, quiescente dolore, cessabat ab insanis membrorum motibus, & consueto equorum more, quasi post lassitudinem in diuersum latus vicissim sese voluebat: statimque exurgens quasi sanus, per omnia vireta herbarum auidiùs carpere cœpit. Quo ille viso, vt vir sagacis ingenij, intellexit aliquid miræ sanctitatis huic loco, quo equus est curatus, inesse. Et posito ibi signo, non multò pòst ascendit equum, atque hospitium, quò proposuerat, accessit. Quò dum aduenisset, inuenit puellam ibi neptem patrisfamiliàs longo paralysis morbo grauatam. Et cùm familiares domûs illius de acerba puellæ infirmitate ipso præsente quererentur, cœpit dicere ille de loco, vbi caballus suus esset curatus. Quid multa? Imponentes carro, duxerunt ad locum illum, ibidemque deposuerunt. At illa posita in loco, obdormiuit paumpèr, & vbi euigilauit, sanatam se ab illa corporis dissolutione sentiens, postulata aqua, ipsa lauit faciem, crines composuit, caput linteo cooperuit, & cum his, qui se adduxerant, sana pedibus incedendo reuersa est.

Insigne miraculum. Paralytica sanatur.

XV. Eo tempore venit alius quidam de natione Britonum, (vt fertur) iter faciens iuxta ipsum locum, in quo

Vide priscā erga reliquias venerationem.

præfata erat pugna completa. Et vidit vnius loci spatium cætero campo viridius ac venustius: cœpitque sagaci animo conijcere, quòd nulla esset alia causa insolitæ illo in loco viriditatis, nisi quòd ibidem sanctior cætero ererciturvir aliquis fuisset interfectus. Tulititaque de puluere terræ illius secum, illigans in linteo, & cogitans quod futurum erat, quia ad medelam infirmantium idem puluis proficeret: & pergens itinere suo, peruenit ad vicum quendam vesperè, intrauitque in domum, in qua vicini cœnantes epulabantur: & susceptus à dominis domûs, resedit & ipse cum eis ad conuiuium, appendens linteolum cum puluere, quem attulit, in vno poste parietis. Cumque diutiùs epulis atque ebrietati vacarent, accenso grandi igne in medio, contigit, volantibus in altum scintillis, culmen domûs, quod erat virgis contextum atque fœno tectum, subitaneis flammis impleri. Quod cùm repentè conuiuæ terrore confusi conspicerent, fugerunt foràs, nil ardenti domui, & iamiamq; perituræ prodesse valentes. Consumpta ergò domo flammis, postis solummodò, in quo puluis ille inclusus pendebat, tutus ab ignibus & intactus remansit. Qua visa virtute, mirati sunt valdè: & perquirentes subtiliùs, inuenerunt quòd de illo loco assumptus erat puluis, vbi Regis Oswaldi sanguis erat effusus. Quibus patefactis ac diffamatis longè lateque miraculis, multi locum frequentare illum, & sanitatum ibi gratiam capere sibi suisque cœperunt.

Nota rem sanè mirā.

Ex cap 11.

• INTER quæ nequaquàm silentio prætereundum reor, quid virtutis ac miraculi cœlestis fuerit ostensum, cùm ossa eius inuenta, atque ad ecclesiam, in qua nunc seruantur, translata sunt. Factum est autem hoc per industriam Reginæ Merciorum Offridæ, quæ erat filia fratris eius Oswini, qui post illum regni apicem tenebat, vt in sequentibus dicemus. Est monasterium nobile in prouincia Lindissi nomine Beardanam, quod eadem Regina cum viro suo Adilredo multùm diligebat, venerabatur, excolebat: in quo desiderabat honoranda patrui sui ossa recondere. Cumque venisset carrum, in quo eadem ossa ducebantur, incumbente vespera, in monasterium præfatum noluerunt ea, qui erant in monasterio, libenter excipere: quia etsi sanctum eum nouerant, tamen quia de alia prouincia ortus fuerat, & super eos regnum acceperat, veteranis eum odijs etiam mortuum insequebantur. Vndè factum est, vt ipsa nocte reliquiæ allatæ, foris permanerent, tentorio tamen maiore supra carrum, quo inerant, extenso. Sed miraculi cœlestis ostensio, quàm reuerenter ea suscipienda à cunctis fidelibus essent, patefecit. Nam tota nocte columna lucis, à carro illo ad cœlum vsque porrecta, omnibus penè eiusdem Lindissæ prouinciæ locis conspicua stabat. Vndè manè facto fratres monasterij illius, qui pridiè abnuerant, diligenter ipsi petere cœperunt, vt apud se eædem sanctæ ac Deo dilectæ reliquiæ conderentur. Tota igitur ossa intulerunt in thecam, quam in hoc præparauerant, atque in ecclesia iuxta honorem congruum posuerunt. Et vt regia viri sancti persona memoriam haberet æternam, vexillum eius super tumbam ex auro & purpura compositum appposuerunt, ipsamque aquam, in qua lauerunt ossa, in angulum sacrarij fuderunt. Ex quo tempore factum est, vt ipsa terra, quæ lauacrum venerabile suscepit, ad abigendos ex obsessis corporibus dæmones, gratiæ salutaris haberet effectum. XVI.

Columna lucis ad ossa S. Oswaldi.

Nota vim admirandā terræ, &c.

DENIQVE tempore sequente, cùm præfata Regina in eodem monasterio moraretur, venit ad salutandam eam Abbatissa quædam venerabilis, quæ vsque hodiè superest, vocabulo Edilhilt, soror virorum sanctorum Edeluini & Aldewini: quorum prior Episcopus in Lindissi prouincia, secundus erat Abbas in monasterio, quod vocatur Peartaneu, à quo non longè & illa monasterium habebat. Cùm ergò veniens illuc, loqueretur cum Regina, atq; inter alia, sermone de Oswaldo exorto, diceret, quòd & ipsa lucem nocte illa supra reliquias eius ad cœlum vsque altam vidisset: adiecit Regina, quòd de puluere pauimenti, in quo aqua lauacri illius effusa est, multi iam sanati essent infirmi. At illa petijt sibi portionem pulueris salutiferi dari, & accipiens illigatum panno, condidit in capsella, & redijt. XVII.

Petit portionē prænominatæ terræ Edilhilt Abbatissa sibi dari.

TRANSACTO autem tempore aliquanto, cùm esset in suo monasterio, venit illuc quidam hospes, qui solebat nocturnis sæpiùs horis repentè ab immundo spiritu grauissimè vexari. Qui cùm benignè susceptus, post cœnam in lecto membra posuisset, subitò à diabolo arreptus, inclamare, dentibus frendere, spumare, & diuersis motibus cœpit membra torquere. Cumque à nullo vel teneri vel ligari potuisset, cucurrit minister, & pulsans ad ostium, nunciauit Abbatissæ. At illa aperiens ianuam monasterij, exiuit ipsa cum vna sanctimonialium fœminarum ad locum virorum: & euocans presbyterum, rogauit secum venire ad patientem. Quò venientes, viderunt multos adesse: qui vexatum tenere, & motus eius insanos coti primere conati, nequaquàm valebant. Dicebat presbyter exorcismum, & quæcunque poterat pro sedando miseri furore agebat: sed nec ipse, quantuis multum laborans, proficere aliquid valebat. Cumque nil salutis furenti superesse videretur, repentè venit in mentem Abbatissæ puluis ille præfatus: statimq; iussit ire ministram, & capsellam, in qua erat, adducere, & secum afferre. Quæ cùm intraret atrium domûs, in cuius interioribus dæmoniosus torquebatur, conticuit ille subitò, & quasi in somnum laxatus, deposuit caput, membra in quietem omnia composuit. Cōticuêre omnes, intentiq; ora tenebant, quem res exitum haberet, soliciti expectantes. Et post aliquantum horæ spatium, resedit qui vexabatur, & grauiter suspirans: Modò, inquit, sanum sapio, recipi enim sensum animi mei. At illi sedulò scisciitabantur, quomodò hoc contigisset. Qui ait: Mox vt virgo hæc cum capsella, quam portabat, appropinquauit atrio domûs huius, discesserè omnes, qui me premebant, spiritus maligni, & me relicto, nusquàm comparuêrunt. Tunc dedit ei Abbatissa portiunculam de puluere illo: & sic data oratione à presbytero, noctem illam quietissimam duxit, neq; aliquid ex toto nocturni timoris aut vexationis ab antiquo hoste pertulit. XIIX.

Puluis, in quem effusa fuit aqua, qua S. Oswaldi ossa ablata fuere, sanat dæmoniacum.

Excap. 12.

SEQVENTE de hinc tempore fuit in eodem monasterio puerulus quidam, longo febrium incommodo graiter vexatus. Qui cùm die quadam solicitus horam accessionis febrium expectaret, ingressus ad eum quidam de fratribus, Vis, inquit, mi nate, doceā te, quomodò cuteris ab huius molestia languoris? Surge, ingredere ecclesiam, & accedens ad sepulchrum Oswaldi, ibi reside, & quietus manens, adhære tumbæ: vide nè exeas indè, nec de loco mouearis, donèc hora recessionis febrium transiêrit. Tunc ipse intrabo, & educam te indè. Fecit vt ille suaserat: sedentemque eum ad tumbam sancti, infirmitas tangere nequaquàm præsumpsit: quia intantùm timens aufugit, vt nec secunda die, nec tertia, nec vnquàm exindè eum auderet contingere. Quod ità esse gestum, qui referebat mihi frater indè adueniens, adiecit quòd eo adhuc tempore, quo mecum loquebatur, superesset in eodem monasterio iam iuuenis ille, in quo tunc puero factū erat hoc miraculum sanitatis. Nec mirandum, preces Regis illius, iam cum Domino regnantis, multum valere apud eum, qui temporalis regni quondàm gubernacula tenens, magis pro æterno regno semper laborare ac deprecari solebat. Deniq; ferunt, quia à tempore matutinæ laudis sæpiùs ad diem vsque in orationibus perstiterit, atque ob crebrum morem orandi, siue gratias agendi Domino, semper vbicunquè sederet, supinas super genua sua manus habere solitus sit. Vulgatum est hoc, & in consuetudinem prouerbij versum, quòd etiam inter verba orationis vitam finiêrit. Namq; cum armis & hostibus circumseptus, iamiamque videret se esse perimendam, orauit ad Dominum pro animabus exercitûs sui. Vndè dicunt in prouerbio: Deus misere animabus, dixit Oswaldus cadens in terram. Ossa illius translata & condita sunt in monasterio, quod diximus. Porrò caput, & manus cum brachijs à corpore præcisas, iussit rex, qui occiderat, in stipitibus suspendi. Quò post annum deueniens cum exercitu successor regni eius Oswinus, abstulit ea: & caput quidem in cœmeterio Lindisfarnensis ecclesiæ, in regia verò ciuitate manus cum brachijs condidit. XIX.

Febris pellitur.

S. Oswaldi crebræ & prolixæ preces.

NEC

XX. Nec solùm inclyti fama viri Britanniæ fines lustrauit vniuersos, sed etiam trans Oceanum longè radium salutiferæ lucis spargens, Germaniæ simul & Hyberniæ partes attigit. Deniquè reuerendissimus Antistes Acca solet referre, quòd cùm Romam vadens, apud sanctissimum Frisonum gentis Episcopum Willibrordum cum suo Antistite Wilfrido moraretur, crebrò eum audiuit de mirandis reliquijs eiusdem reuerendissimi Regis, quæ in illa prouincia gesta fuerint, narrare. Sed & in Hybernia cùm presbyter adhuc peregrinam pro æterna patria duceret vitam, rumorem sanctitatis eius in ea quoquè insula longè lateque iam percrebuisse ferebat. E quibus vnum, quod inter alia retulit, miraculum præsenti nostræ historiæ inserendum credidimus.

Iste Acca inter 12. apostolos Frisiæ & Saxoniæ annumeratur tertius.

XXI. Tempore, inquit, mortalitatis, quæ Britanniam Hyberniamque lata strage vastauit, percussus est eiusdem clade pestis inter alios scholasticus quidam de genere Scotorum, doctus quidem vir studio literarum, sed erga curam perpetuæ suæ salutationis nil omninò studij & industriæ gerens. Qui cùm se morti proximum videret, timere cœpit & pauere, nè mox mortuus ob merita scelerum ad inferni claustra raperetur. Clamauitque cùm essem in vicino positus, & inter ægra tremens suspiria, flebili voce talia mecum querebatur: Vides, inquit, quia iam crescente corporis molestia, ad articulum subeundæ mortis compellor. Nec dubito me post mortem corporis statim ad perpetuam animæ mortem rapiendum, ac infernalibus subdendum esse tormentis: qui tempore non pauco inter studia diuinæ lectionis vitiorum potiùs implicamentis, quàm diuinis solebam seruire mandatis. Inest autem animo (si mihi pietas superna aliqua viuendi spatia donauerit) vitiosos mores corrigere, atque ad imperium diuinæ voluntatis totam ex integro mentem vitamque transferre. Verùm noui, non hoc esse meriti mei, vt inducias viuendi vel accipiam, vel me accepturum esse confidam, nisi fortè misero mihi & indigno, veniam per auxilium eorum, qui illi fideliter seruierunt, propitiari dignatus fuerit. Audiuimus autem, & fama est celeberrima, quia fuerit in gente vestra Rex mirandæ sanctitatis, vocabulo Oswaldus: cuius excellentia fidei & virtutis, etiam post mortem virtutum frequentium operatione claruerit. Precor igitur, si aliquid reliquiarum illius penès te depositum habeas, afferas mihi, si fortè mihi Dominus per eius merita misereri voluerit. At ego respondi: Habeo quidem de ligno, in quo caput eius occisi à paganis infixum est; & si firmo corde credideris, potest diuina pietas per tanti meritum viri, & huius vitæ spatia longiora concedere, & ingressu te vitæ perennis dignum reddere. Nec moratus ille, integram se in hoc habere fidem respondebat. Tunc benedixi aquam, & assulam roboris præfati immittens, obtuli ægro potandam. Nec mora, meliùs habere cœpit & conualescens ab infirmitate, multo deincèps tempore vixit: totoque ad Deum corde & opere conuersus, omnibus, vbicunquè peruenieba t, clementiam pij conditoris, & fidelis eius famuli gloriam prædicabat.

Væ impijs, qui Sanctorum tam illustribus miraculis fidem derogant

VITA BEATISSIMI PATRIS DOMINICI ORDINIS PRÆDICATORII PRIMI INSTITVTORIS, AVTHORE F. THEODORICO DE APPOLDIA DOMINICANO: SED STYLVM PASSIM CORREXIT F. LAVR. SURIVS.

AN. 1192.

MANDATVM MVNIONIS MAGISTRI ORDINIS Fratrum Prædicatorum, ad F. Theodoricum de Appoldia in quo nihil mutauimus.

Dilecto sibi in Christo Fratri Theodorico de Appoldia, domûs Erphordensis prouinciæ Teutoniæ, Frater Munio, Magister Ordinis, licèt indignus, salutem & augmentum continuum cœlestium gratiarum. In remissionem peccatorum, & in augmentum nihilominus meritorum vobis iniungo, quatenùs dictandi Legendam sancti Dominici patris nostri, secundùm datam vobis gratiam, de qua gero fiduciam in Domino pleniorem, meritum subeatis, vt non in vacuum Dei gratiam videamini accepisse. Hæc inter alia diligentiùs attendes, vt sit veritate firmissima, integritate completa, gratiosa docere. Volo autem, quòd Prior vester, qui pro tempore fuerit, vobis adsit auxilijs, consilijs & solatijs consolationibusque opportunis. Valete & orate pro me. Datum in vrbe veteri, Idibus Aprilis.

Hic Munio fuit 7. Magister Generalis.

Epistola F. Theodorici de Appoldia, ad Nicolaum Magistrum Ordinis, in qua itidem nihil mutauimus.

Is Nicolaus fuit 9. Magister generalis.

Patri filiorum amabili Nicolao, Magistro fratrum Ordinis Prædicatorum venerabili, F. Theodoricus de Teutoniæ Prouincia, per prosperitatem * prouincialium meritorum pertingere ad æternorum præmia gaudiorum. Libellum, quem de patre diuino Dominico, & Ordine ab ipso instituto compositum, sibi deferri vestra dignatio imperauit, in abiectis quidem schedulis & petijs primùm iam senex conscripsi proprijs manibus, oculisque caligantibus, & compogi: de cuius materia proœmium vos instruet & docebit. Reperto igitur ex Chronicis tempore, quo sancti huius parentes extiterunt, ea, quæ circa ortum & progressum & exitum vitæ ipsius gesta sunt, secundùm decursum temporis disponere curaui: ità tamen, quòd propter conuenientiam materiæ, postmodùm quæ acta sunt, præposui, & quæ antè, post posui subiungendo. Legi sanctorum Patrum Bernardi & Francisci vitas, cum multa integritate editas, elegantiq; stylo compositas, insigni synceraq; deuotione probatas: nostriq; eximij patris præfulgentem & prælucidam valdè dissimiliter scriptam vitam.

* *temporalium*, puto legendum.

Cupiens igitur statum Ordinis nostri plenaria certitudine non carere, posterisque nobilitatem auiti generis intimare, paternæ sanctitatis ingenuitatem, prout potui, verbis simplicibus designaui. Multa de verbo ad verbum, sicut in exemplaribus reperi, posui: quandoquè tamen propter consequentiam aliquid immutaui. Cumque ex ijs, quæ ad manum habebam, exemplaribus omnia consummassem, allata sunt mihi ad petitionem meam quædam scripta, quæ & precio comparaui, propter quæ opus præteritum, vt illa insererem, penitus dissipaui. Erant enim illa magnæ authoritatis, vtpotè dicta testium iuratorum, quæ Papa Gregorius IX. approbauit, magnorumque meritorum & exemplorum sanctitatis præcipuè expressiua. Præuenit prætereà me litera venerabilis patris fratris nostri Munionis, tunc Magistri Ordinis, mihi istum laborem iniungens & studium pro peccatis. Non vt volui, nec vt debui, fecitamen quod potui, vt videtis. Verùm vos reuerendissime pater, quod vestrum est, manum peritam apponite, & de hac informi materia opus, sic vt scitis, perficite gloriosum. Decreueram certè huic operi superaddendo, detrahendo, immutando, ornando, ordinando vlteriorem diligentiam adhibere, si facultas expensarum & opportunitas temporum adfuisset. Quibus deficientibus, destiti, & vt adspicitis, dereliqui. Veruntamen quandiù viuo, his laborem impendere, si requiritur, non recuso. Ignoscite, obsecro, mihi pro nomine Iesu Christi. Expaui & dolui primũ; quòd ad aures vestras mea imperitia pertingere debuit, nec credidi hoc futurum. Spiritus Dei sanctus spiritum vestrum dirigat